

Kan digital mobbing forebygges?

Av Håkon Sivertsen, rådgiver,
Trøndelag Forskning og Utvikling og
Morten Stene, seniorforsker,
Trøndelag Forskning og Utvikling

Tradisjonell mobbing er synlig. Mobberen og mobbeofferet er lett å få øye på og konfliktene er mulig å nøste opp i. Digital mobbing er vanskeligere å oppdage og forstå bakgrunnen for. Teknologien som benyttes i digital mobbing kompliserer konflikten og forstørker konsekvensene.

I 1995 ble det åpnet for å sende meldinger – SMS-er – mellom mobiltelefoner i Norge, og nordmenn kastet seg over dette. God tilgang på Internett har gitt oss muligheten til å bli store brukere av nettpat (chatting). Vi nordmenn er pionerer på digital kommunikasjon, og i dag er det å mestre digital kommunikasjon én av fem grunnleggende ferdigheter, på linje med det å skrive, lese, regne og uttrykke seg muntlig.

Digital mobbing defineres som bevisst og gjentakende trakassering gjennom bruk av datamaskiner, mobiltelefoner og andre elektroniske innretninger. Det store flertallet – også ungdom - håndterer verktøyene bra. Samtidig ser vi at mange ikke har godt innarbeidede holdninger til hva de bruker teknologien til. Digital

mobbing er ikke mobbing på en ny måte, men en helt ny type mobbing.

Den digitale mobberen er annerledes enn den tradisjonelle mobberen. Tradisjonelle mobbere har gjerne vanskelig for å følge regler, viser aggressivitet, er fysisk sterkere enn sitt mobbeoffer og tyr lettere til vold enn andre.

Organisasjonen Stop Cyberbullying har definert fem typer digitale mobbere.

«**Den hevnjerrige engelen**» tenker ikke på seg selv som mobber. Han tror han gjør opp for det gale andre allerede har gjort, eller forsvarer seg selv og andre fra de slemme.

«**Den maktsyke**» vil vise at han er mektig nok til å tvinge andre, og vil kontrollere andre med frykt. Slike mobbere vil ofte ha et behov for et publikum for å lykkes med sin mobbing. Den maktsyke skryter ofte av det han har gjort, og ønsker gjerne en reaksjon tilbake.

«**Nerdenes hevner**» er ikke er ikke å finne blant de populære eller kule. Han har ofte gode tekniske ferdigheter. Hensikten er å skremme eller gjøre narr av ofrene. De føler seg mektige på grunn av anonymiteten Internett gir, og at de

ikke behøver å konfrontere offeret. Han kan tøffe seg på nett, men er sjelden noen tøffing i det virkelige liv.

«**Den uaktsomme mobberen**» ser ofte ikke på seg selv som en mobber. Han er en aktiv nettbruker som reagerer instinktivt uten tanke på konsekvenser. Mobbingen kan oppstå som en reaksjon på provoserende meldinger som de har mottatt. Personen svarer tilbake i frustrasjon eller raseri med mobbing uten å reflektere over konsekvensene før man trykker på send-knappen. Han vil ikke karakterisere seg selv som mobber.

«**De slemme jentene**» er kjennetegnet av at mobberen kjeder seg eller ønsker seg litt underholdning. Det typiske er at jentegrupper går sammen for å mobbe. Mobbingen kan skje fra skolens bibliotek, en fest eller et samlingssted hjemme sammen med noen etter skoletid. Denne typen mobbing krever et publikum. De slemme jentene vil ofte at andre skal vite hva de gjør og at de har makten til å gjøre det. Denne mobbing fortsetter bare så lenge andre gir mobberne den oppmerksomheten og underholdningen de vil ha.

Digital kompetanse er en sammensatt kompetanse som betyr både teknisk, metodisk og faglig trygghet knyttet til mestring av digitale medier. I tillegg handler det om *digital dannelse*, det å utøve dømmekraft, kildekritikk, nettvett og etikk i en digital hverdag. Digital kompetanse er altså sammensatt av teknisk kompetanse samt evnen til refleksjon og holdninger til bruk av digitale medier. Den åpenbare utfordringen er at de tekniske ferdighetene læres i barneårene, mens utviklingen av dømmekraften blir hengende etter i mange år.

Barn og unge som mestrer digital kommunikasjon har makt. I all hovedsak benytter de den på en fornuftig måte – dialog, nettverksbygging,

informasjonsutveksling og indirekte skrive- og lesetrening. Men alle som har makt behøver en vakthund som melder ifra når den blir brukt på måter som strider mot god moral og folkeskikk. Foreldre som ikke selv mestrer de digitale kommunikasjonsformene blir satt på sidelinjen som tilskuere uten reell mulighet til å gripe inn. Alt tyder på at i overskuelig framtid vil foreldregenerasjonen fortsatt streve for å overblikk over barnas digitale aktivitet. Kunnskap er nøkkelen. Det er nødvendig å forstå hva digital kommunikasjon er, og hvordan den kan brukes og misbrukes og når det utvikler seg til digital mobbing.

Mange foreldre og andre voksne blir overrasket når vi presenterer data fra våre undersøkelser av barns digitale kommunikasjonsvaner. Det er normalt å ha over 100 kontakter på MSN, noe som gir muligheter til å utvikle et stort sosialt nettverk. Samtidig gjør det ungdommene veldig tilgjengelige for mange som man ikke nødvendigvis kjenner agendaen til. Den fysiske avstanden mellom de involverte gjør at innebygde sperrer og normer blir utfordret.

Våre undersøkelser viser også at digital mobbing er like utbredt som tradisjonell mobbing. Én av ti har opplevd å bli mobbet på MSN, og det er flere i åttende klasse enn i tiende som blir mobbet digitalt. Samtidig er det kjønnsforskjeller: flere jenter enn gutter har opplevd ubehagelige episoder på nettpat enn gutter.

Barn og unge må forstå at alt man skriver skal tolkes av en mottaker, og det skal tolkes riktig. Den voksnes rolle i denne situasjonen blir ofte å hjelpe de unge til å tenke selv. Den største utfordringen barn og unge står overfor når det gjelder digital

kommunikasjon er å lære forskjellen på ytringsfrihet og personvern.

Ja, digital mobbing kan forebygges. Som voksne må vi gå foran med gode kommunikasjonsholdninger. Det kan gjøres ved å demonstrere at det man kommuniserer ut skal være gjennomtenkt slikt at det er en stor sjanse for at det mottas og fortolkes på den måten det var ment. Vi må praktisere ytringsfrihet under ansvar.

*Denne kronikken sto på trykk i
Namdalsavisas 28. september 2009.*

Forskningsdagene

Forskningsdagene